

JAARVERSLAG KSGV 2020

1. Samenstelling bestuur

De samenstelling van het KSGV-bestuur was in het verslagjaar als volgt:

1. prof. dr. H. (Herman) Westerink (voorzitter), godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstfilosofie, Center for Contemporary European Philosophy, projectleider "Maatschappelijke spiritualiteit" aan het Titus Brandsma Instituut, Radboud Universiteit Nijmegen en bijzonder gasthoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse' vanwege het KSGV aan de KU Leuven (2015, 31 december 2021);
2. prof. dr. A.W. (Arjan) Braam (vicevoorzitter), psychiater en opleider bij Altrecht geestelijke gezondheidszorg in Utrecht, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie' aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht (2012, 31 december 2025);
3. dr. C.G. (Lia) Vergouwen (penningmeester), godsdienst- en pastoraalpsycholoog, staflid Karmelitaans Centrum voor Spiritualiteit te Haarlem (2004, 31 december 2021);
4. drs. A.L.W. (Guus) van Loenen (secretaris), theoloog, geestelijk verzorger bij Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg (2008, tot 18 november 2020);
5. prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden, klinisch psycholoog en psychotherapeut, emeritus bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten' tot oktober 2019, en emeritus gewoon hoogleraar religiepsychologie aan de Faculteit Geesteswetenschappen van Tilburg University tot oktober 2019; portefeuillehouder bijzondere leerstoelen (1989, 31 december 2025);
6. prof. dr. T.H. (Hetty) Zock, theoloog en godsdienstpsycholoog, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de geestelijke verzorging' aan de Rijksuniversiteit Groningen (2005, tot 1 juli 2023);
7. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper, cultuur- en godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstpsychologie Tilburg University en emeritus bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV aan Tilburg University tot oktober 2019 (2015, tot 1 maart 2021);
8. prof. dr. C.N. (Kees) de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog, universitair docent praktische theologie en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV aan Tilburg University (8 november 2019, 31 december 2025).

2. Samenstelling van de redactiecommissie

De samenstelling van de redactiecommissie was in het verslagjaar als volgt:

1. prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden (sedert 1988);
2. drs. A.G.A. (Ad) van Heeswijk (1992);
3. mw. dr. C.G. (Lia) Vergouwen (2001);
4. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper (2014; voorzitter);
5. prof. dr. H. (Herman) Westerink (2015);
6. drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts (vanaf 1 juli 2018, redactiesecretaris vanaf 10 juli 2018).

3. Secretariaat

Drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts is vanaf 1 juli 2018 studiesecretaris KSGV. Dhr. Eijsbouts is parttime (30%) in dienst als studiesecretaris, diaken bij het Bisdom 's-Hertogenbosch en parttime werkzaam bij een administratiekantoor.

4. Financiële administratie

De salarisadministratie is vanaf 2017 ondergebracht bij administratiekantoor Buro Bilan in Tilburg. Ook de samenstelling van de jaarrekening wordt door dezelfde organisatie verricht. De dagelijkse financiële administratie werd door de studiesecretaris in overleg met de penningmeester verzorgd.

5. Aantal leden en donateurs

Op 31 december 2020 stonden 790 leden ingeschreven. Dit betekende een daling van 35 leden in 2020, tegen minus 56 in 2019, 105 in 2018, idem 99 in 2017. Er werden 17 nieuwe leden bijgeschreven, tegen 16 in 2019, 23 in 2018, idem 15 in 2017. Een aantal van 52 werd in 2020 uitgeschreven, waaronder 8 vanwege overlijden.

6. Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2020 driemaal, zij het vanwege Corona digitaal via Zoom. Ook dit jaar stond de voorbereiding van de studiebijeenkomsten in Nederland en in Vlaanderen daarin centraal, welke eveneens uiteindelijk digitaal plaatsvonden. Het bestuur boog zich over de volgende onderwerpen:

- inspelen op de situatie rond het Coronavirus bij fysieke bijeenkomsten en samenkomsten;
- continuering van de bijzondere leerstoelen;
- bestendiging van contacten met verwante organisaties in Nederland en Vlaanderen;
- evaluatie van de beide studiebijeenkomsten;
- voorbereiding algemene ledenvergadering.

7. Bijzondere leerstoelen vanwege het KSGV

7.1 Tilburg University

De bijzondere leerstoel **'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten'** werd sinds 1 oktober 1994 in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Marinus H.F. van Uden. De bijzondere leerstoel was tot 31 december 2013 ondergebracht bij de Faculteit Geesteswetenschappen, Departement Cultuurwetenschappen van Tilburg University, en sedert 1 januari 2014 gevestigd binnen de Tilburg School of Catholic Theology (TST). Vanaf 1 september 2009 vervulde de leerstoelhouder naast de bijzondere KSGV-leerstoel de gewone leerstoel religiepsychologie aan Tilburg University. Op 27 september 2019 vond in Tilburg een bijzonder studiesymposium plaats getiteld 'Magical Mystery Tour' bij gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Marinus H.F. van Uden, met aansluitend zijn afscheidsrede in de aula van de universiteit. Nochtans werkt hij daarnaast nog als vrijgevestigd klinisch psycholoog-psychotherapeut te Heerlen en zal hij zijn activiteiten voor het KSGV, in het bijzonder binnen het KSGV-bestuur als portefeuillehouder 'leerstoelen' en in de redactiecommissie, blijven continueren. De Commissie van Toezicht rond de bijzondere leerstoel bestond uit de leden: prof. dr. Jos Corveleyn (KU Leuven), dr. Frans Derks, voorzitter (KSGV), mw. prof.

dr. Hans Alma (KSGV), prof. dr. Staf Hellemans (TST) en prof. dr. Marcel Sarot (TST). Het jaarverslag over het collegejaar 2018-2019 van de bijzonder hoogleraar werd door de Commissie van Toezicht goedgekeurd. Het volledige jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV.

De bijzondere leerstoel ***‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten’*** was per september 2015 vanwege het KSGV eveneens bij Tilburg University gerealiseerd. De leeropdracht luidde “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten” en betrof de wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. De stoel was ondergebracht bij het departement Praktische Theologie en Religiewetenschappen van de School of Catholic Theology van Tilburg University. Per 1 september 2015 werd de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Joseph Z.T. Pieper, cultuur- en godsdienstpsycholoog en universitair docent godsdienstpsychologie Tilburg University. De bijzondere leerstoel stond onder toezicht van een curatorium met als leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter); prof. dr. Marcel Sarot (TST); prof. dr. Staf Hellemans (TST); mevr. dr. Lia Vergouwen. Op 27 september 2019 vond zoals eerder vermeld in Tilburg een bijzonder studiesymposium plaats getiteld ‘Magical Mystery Tour’ bij gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Joseph Z.T. Pieper, met aansluitend zijn afscheidsrede in de aula van de instelling. Het jaarverslag over 2018-2019 is gepubliceerd op de website van het KSGV. Prof. dr. Joseph Z.T. Pieper continueert zijn activiteiten voor het KSGV als voorzitter van de redactiecommissie en als lid van het KSGV-bestuur.

De hiervoor genoemde bijzondere leerstoel ***‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten’*** is vanwege het KSGV bij Tilburg University opnieuw gerealiseerd, met als nieuwe leerstoelhouder prof. dr. C.N. de Groot. De leeropdracht luidt wederom “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten” en betreft de wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. De stoel is ondergebracht bij het departement Praktische Theologie en Religiewetenschappen van de School of Catholic Theology van Tilburg University. Per 1 september 2019 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. C.N. de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog en universitair docent praktische theologie aan Tilburg University. Op vrijdag 8 januari 2021 vond zijn inaugurele rede plaats. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een Commissie van Toezicht met als leden: prof. dr. Marinus van Uden, (voorzitter); prof. dr. Marcel Sarot (TST); prof. dr. Staf Hellemans (TST); dr. Lia Vergouwen. Het jaarverslag over 2020-2021 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.2 Rijksuniversiteit Groningen

De bijzondere leerstoel ***‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging’*** is ingesteld door het KSGV en wordt ondersteund door de VVP – *beweging voor eigentijds geloven*. Per 1 november 2005 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door mw. dr. T.H. (Hetty) Zock. De leerstoel is ondergebracht bij de vakgroep Vergelijkend Onderzoek van Religie van de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen. Het curatorium van de bijzondere leerstoel bestaat uit de leden: prof. dr. M. Popovic (Rijksuniversiteit Groningen), prof. mr. dr. A.R. Mackor (Rijksuniversiteit Groningen) en prof. dr. M.H.F. van Uden (voorzitter curatorium, Tilburg University). De

‘Stichting Geestelijke Verzorging en Geestelijke Gezondheid’ (SGV&GG) is belast met het verwerven en beheren van geldmiddelen ten behoeve van de leerstoel. Het bestuur van de SGV&GG wordt gevormd door mw. dr. N.M. Hijweege - Smeets (voorzitter), dhr. W.C.M. Jumelet AC (penningmeester) en drs. G.M.C. Eijsbouts (secretaris). Het meest recente jaarverslag 2020-2021 is te raadplegen op de website van het KSGV.

7.3 Universiteit voor Humanistiek

De bijzondere **leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie’** is vanwege het KSGV in samenwerking met Altrecht GGZ bij de Universiteit voor Humanistiek (UvH) in Utrecht gerealiseerd. Altrecht GGZ, de Universiteit voor Humanistiek en het KSGV beogen met deze leerstoel de wetenschappelijke kennis op het gebied van levensbeschouwing en psychiatrie verder te ontwikkelen en daarmee bij te dragen aan een humane kwaliteitszorg. Met ingang van 1 oktober 2012 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. A.W. (Arjan) Braam, psychiater bij de crisisdienst Utrecht en opleider psychiatrie bij Altrecht GGZ. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een curatorium met als leden: prof. dr. Gaby Jacobs, hoogleraar Humanistische geestelijke verzorging (UvH); prof. dr. Carlo Leget, hoogleraar Zorgethiek en begeleidingswetenschappen en bijzonder hoogleraar Palliatieve zorg (UvH); en prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter). Het jaarverslag over 2021 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

7.4 Katholieke Universiteit Leuven (Vlaanderen)

De bijzondere gastleerstoel **‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse’** is vanwege het KSGV bij de Katholieke Universiteit Leuven gerealiseerd. De leeropdracht luidt “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor spiritualiteit, mystiek en psychoanalyse” en betreft de wetenschappelijke doordenking van de cultuurhistorische plaats van de psychoanalyse en haar theorievorming over spiritualiteit, mystiek en pathologie; alsook de vraag naar de wijze waarop de toegepaste psychoanalyse opnieuw vruchtbaar gemaakt kan worden voor het verstaan van de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. De leerstoel is ondergebracht bij de onderzoekseenheid Pastoraaltheologie en Empirische Theologie van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven. Per 1 oktober 2016 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Herman Westerink, godsdienstpsycholoog, universitair docent godsdienstfilosofie, Center for Contemporary European Philosophy, projectleider "Maatschappelijke spiritualiteit" aan het Titus Brandsma Instituut, Radboud Universiteit Nijmegen. Vanaf 15 augustus 2020 is prof. dr. Herman Westerink voor 0.7 fte verbonden aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen en voor 0.3 fte aan het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen, waardoor de 0.1 fte vrijstelling vanwege de leerstoel in Leuven is komen te vervallen. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een Commissie van Toezicht met als leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter); mevr. dr. Lia Vergouwen; drs. Guus van Loenen; prof. dr. Johan De Tavernier, decaan van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen (KU Leuven); prof. dr. Anna Vandenhoeck, voorzitter van het Academisch Centrum voor Praktische Theologie (KU Leuven); prof. dr. Joris Geldhof, coördinator van de Onderzoekseenheid Pastoraaltheologie en Empirische Theologie (Faculteit Theologie en Religiewetenschappen, KU Leuven). Het jaarverslag over 2020-2021 is gepubliceerd op de website van het KSGV.

8. Studiebijeenkomsten 2020

Utrecht – De jaarlijkse studiedag van het KSGV vond vanwege het Coronavirus digitaal plaats op vrijdagmiddag 13 november, door prof. dr. Arjan Braam gecoördineerd vanuit ‘Studio Kapel 5’ in het Willem Arntsz Huis (instelling Altrecht) te Utrecht. Het thema van de studiedag luidde: *Geweld, woede en levensbeschouwing*. De voorbereidingscommissie heeft zich de vraag gesteld of uitingen van woede en geweld samenhangen met de veranderde plaats en inhoud van levensbeschouwingen in de samenleving. Ook werd nader ingegaan of woede en geweld in de geestelijke verzorging, psychotherapie en mediation-praktijk op een constructieve wijze kunnen worden gethematiseerd en in verbinding gebracht met existentiële zingeving. Als sprekers traden aan prof. dr. Hanneke Muthert (Rijksuniversiteit Groningen), drs. Marion Verkade, klinisch psycholoog en psychotherapeut, Hester Macrander, gecertificeerd trainer in Verbindende (Geweldloze) Communicatie en onze KSGV-hoogleraar prof. dr. Herman Westerink (KU Leuven). De studiedag werd door de volgende beroepsverenigingen geaccrediteerd:

- de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP);
- de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV);
- de Federatie van Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt).

Antwerpen – De studiedag die (eveneens digitaal) op vrijdag 18 december was georganiseerd in samenwerking met UCSIA Antwerpen had hetzelfde thema en vulde thematieken aan welke reeds op de samenkomst van Utrecht aan bod waren gekomen. Als sprekers traden aan prof. dr. Guido Vanheeswijck (Universiteit Antwerpen en KU Leuven), Tine Van Belle, psychoanalytica en wederom Marion Verkade. Beide digitale studiedagen trokken ongeveer zeventig deelnemers.

9. Externe contacten en advisering

Met de VVP (Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland) wordt contact onderhouden rond de bijzondere leerstoel in Groningen. Het KSGV heeft met een aantal verwante organisaties op het terrein van religie en geestelijke gezondheid verdergaand overleg gevoerd over het samenwerken in federatieverband. Sinds 2015 onderhoudt het KSGV contacten met deze organisaties in de Federatie voor Zingeving en Geestelijke Gezondheidszorg (FZGG). De FZGG geeft middels een website de informatie over het KSGV en de andere deelnemende organisaties verder bekendheid.

Vanuit de federatie zal in 2022 een internationaal congres in Amsterdam vanuit het Research Institute for Spirituality and Health (RISH, Zwitserland) georganiseerd worden met als voorlopige titel ‘Mental Health’.

10. Redactiecommissie

Het leeuwendeel van het werk van de redactiecommissie wordt per e-mail afgehandeld. Daarnaast kwam de redactiecommissie in 2020 tweemaal digitaal in vergadering bijeen (voorafgaand aan een KSGV-bestuursvergadering). Zij redigeerde (en produceerde) een KSGV-publicatie, te weten de reeksuitgave *Magical Mystery Tour*. Hoewel nieuwe KSGV-publicaties naar diverse wetenschappelijke tijdschriftredacties ter bespreking worden toegezonden, constateerde de redactiecommissie dat maar weinig recensies uiteindelijk ook verschenen. De commissie heeft de lijst aan redacties opgeschoond en verder aangevuld met adressen voor digitale uitgaven en platforms. Welgeteld een recensie verscheen over het studiesymposium *Magical Mystery Tour: The Magical Mystery Tour Symposium*, *Tijdschrift voor Theologie* 59 (2019/4), 416.

11. Verkoop publicaties

In het verslagjaar werden door 189 bestellers in totaal 174 fysieke publicaties en daarnaast ook 102 kopieën van uitverkochte publicaties (in .pdf) afgenomen, in totaal 276 (2019= 287, 2018 = 335; 2017 = 283; 2016 = 309). Daarvan werden in het verslagjaar acht exemplaren (2019= 13; (2018 = 11; 2017 = 32; 2016 = 20) via de boekhandel besteld. De drie meest gevraagde titels waren *Prachtige dans*, *Tussen de regels* en *Positieve psychologie*.

Aan Dedicon, voorheen de Federatie Nederlandse Blindenbibliotheken, werden volgens eerdere afspraak digitale bronbestanden van KSGV-publicaties gezonden ten behoeve van mensen met een leesbeperking.

12. Ledenwerving

Aankondigingen van nieuwe publicaties en studiebijeenkomsten van het KSGV worden standaard per e-mail aan bestaande relaties verzonden. Voor afzonderlijke studiebijeenkomsten of publicaties werden tussen de 2.000 en 3.000 aankondigingen verzonden.

drs. G.M.C.Eijsbouts, studiesecretaris KSGV, 29 december 2021